

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite LVM: n lausuntopyyntö LVM/1436/03/2018
Hänvisning

Asia Ympäristöministeriön lausunto luonnoksesta liikenne- ja viestintäministeriön asetukseksi
Ärende maanteiden ja rautateiden runkoverkoista ja niiden palvelutasosta

Yleisiä huomioita

Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että runkoverkkoja koskevaa sääntelyä on 1.8.2018 voimaan tulleen liikennejärjestelmä- ja maantielain sekä ratalain muutosten yhteydessä täsmennetty. Runkoverkoilla on vahva kytkentä valtioneuvoston hyväksymiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT). Uudistetut tavoitteet tulivat voimaan huhtikuussa 2018, ja niissä edellytetään mm. kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenneyhteyksien jatkuvuuden ja kehittämismahdollisuuksien turvaamista. Runkoverkkoa koskeva asetys yhdessä tulevan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman kanssa osaltaan täsmentää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulkintaa tältä osin.

Ympäristöministeriön mielestä on hyvä, että runkoverkkojen laajuutta harkittaessa on erityisesti maanteiden runkoverkon osalta tehty priorisointia. Tämä on tarpeen mm. tulevan valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistelun kannalta. Yksityiskohtana kuitenkin huomio kiinnittyy valtatie 3:een välillä Tampere-Vaasa, joka ei koko matkaltaan kuuluisi runkoverkkoon. Myöskin Helsinki-Turku –ratayhteys on merkitty profiililtaan sekä henkilö- että tavaraliikenteen runkoyhteydeksi, vaikka radalla ei vuoden 2017 tilastojen mukaan juurikaan kulkenut tavaraliikennettä.

Runkoverkkojen suhde kaupunkiseutujen liikennejärjestelmään ja maankäyttöön

Asetusluonnoksessa korostuu pitkämatkaisen valtakunnallisen liikenteen merkitys runkoverkkojen palvelutason määrittelyssä. Ympäristöministeriö haluaa kuitenkin korostaa sitä, että kaupunkiseutujen liikennejärjestelmän ja maankäytön toimivuus on myöskin valtakunnallisesti merkittävä kysymys. Erityisesti liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi asetettujen velvoittavien tavoitteiden saavuttaminen ratkaistaan suurelta osin kaupunkiseuduilla.

Runkoverkkoihin esitetään kuuluvaksi tie- ja rataosia, joilla on tärkeä merkitys kaupunkiseutujen sisäisen seudullisen liikenteen kannalta. Ympäristöministeriö katsoo, että runkoverkkomäärittelyllä ei tulisi luoda asetelmaa, jossa seudullinen liikenne (joukkoliikenne mukaan lukien) olisi alisteisessa asemassa pitkämatkaiseen nähden kaupunkiseutujen runkoverkkoon kuuluvilla maanteilla ja radoilla. Tähän liittyy asetusluonnoksessa esitetty

runkoverkkojen määrittely ei tee eroa esimerkiksi pääkaupunkiseudun rautatieliikenteen käyttämien kaupunkiratojen ja muun rataverkon välille.

Asetusluonnoksen 3 § 4 mom koskee runkoteiden palvelutasoa kaupunkialueilla ja niiden läheisyydessä. Ympäristöministeriö katsoo, että paikallisen, seudullisen ja pitkämatkaisen liikenteen yhteensovittamista runkoverkkoon kuuluvilla, kaupunkiseuduilla sijaitsevilla väylillä olisi vielä syytä täsmentää asetusta viimeisteltäessä. Nopeustason lisäksi 3 § 4 momentissa olisi syytä käsitellä koko palvelutason yhteensovittamista vallitsevien olosuhteiden mukaisesti ottaen huomioon pitkämatkaisen liikenteen ohella maankäyttö sekä kestävä liikumisen ja matkaketjujen edellytykset.

Lisäksi on syytä pohtia mikä on runkoverkon tarkoituksenmukainen ulottuvuus kaupunkiseuduilla, erityisesti Helsingin seudulla, jolla on tehty omaa seudullista tarkastelua tieverkon jäsentelystä kuntien, ELY-keskuksen ja Liikenneviraston yhteistyöstä. Runkoverkon laajuus kaupunkialueilla olisi myös hyvä esittää selkeillä kartoilla asetuksen liitteenä.

Runkoverkon palvelutaso

Runkoverkon palvelutasoa koskevan 3 § 2 momentin mukaan runkoverkkoon kuuluvilla moottoriteillä pyritään ”pääosin vähintään 120 km/h nopeusrajoitukseen”. Ympäristöministeriö katsoo, että ottaen huomioon tavoitteet liikenteen päästöjen vähentämiseksi sekä joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen kilpailukyvyyn kasvattamiseksi henkilöautoon verrattuna myös pitkämatkaisessa liikenteessä, ei olisi perusteltua tavoitella 120 km/h nopeusrajoitusta kaikilla runkoverkon moottoritieosuuksilla. Tämä ei ole tarpeen myöskään elinkeinoelämän kuljetusten näkökulmasta, koska raskaan liikenteen nopeudet on rajoitettu tätä selvästi alemmalle tasolle.

Runkoverkkoasetuksen vaikutusten arviointi

Ympäristöministeriö katsoo, että liikenne- ja viestintäministeriön tulisi vielä selvittää edellyttääkö asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain (200/2005, jatkossa SOVA-laki) 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kyseisen lain 8-11 §:n mukaista ympäristöarviointia. SOVA-lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakiin, asetukseen tai hallinnolliseen määräykseen perustuvasta viranomaisen suunnitelmasta ja ohjelmasta on tehtävä ympäristöarviointi, jos kyse on maa-, metsä- tai kalataloutta, energiahuoltoa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, aluekehitystä, alueidenkäyttöä, ympäristönsuojelua taikka luonnonsuojelua varten laadittavasta suunnitelmasta tai ohjelmasta, joka luo puitteet hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Pykälän 2 momentin mukaisesti mainittuihin lakiin tai asetukseen perustuvista suunnitelmista ja ohjelmista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista antamassa asetuksessa (347/2015, jatkossa SOVA-asetus) on sen 1 §:ssä määritelty ne lakiin tai asetuksen perustuvat suunnitelmat ja ohjelmat, joita SOVA-lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetaan. Runkoverkkoasetusta ei ole mainittu SOVA-asetuksen 1 §:ssä.

Ympäristöministeriö tuo kuitenkin esiin, että kyseinen säännös on viimeksi ajantasaistettu vuonna 2016, joten siinä yhteydessä ei ole voitu ottaa kantaa siihen, edellyttääkö myöhemmin säädetyn (13.7.2018/572) lain liikennejärjestelmistä ja maanteistä 4 §:n 3 momenttiin sisältyvä liikenne- ja viestintäministeriön runkoverkkoja koskeva asetus ympäristöarviointia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista antaman direktiivin (2001/42/EY, jatkossa SOVA-direktiivi) 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan direktiivissä tarkoitettu ympäristöarviointi on tehtävä kaikista suunnitelmista

ja ohjelmista, joita valmistellaan maa-, metsä- ja kalataloutta, energiaa, teollisuutta, liikennettä, jätehuoltoa, vesitaloutta, televiestintää, matkailua, kaavoitusta tai maankäyttöä varten ja joissa vahvistetaan puitteet direktiivin 85/337/ETY liitteessä I ja II lueteltujen tulevien hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille. Direktiivi 85/337/ETY on sittemmin korvattu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (2011/92/EU, jatkossa YVA-direktiivi).

Suunnitelmilla ja ohjelmilla tarkoitetaan SOVA-direktiivin 2 artiklan a kohdan mukaan sellaisia suunnitelmia ja ohjelmia, jotka kansallinen, alueellinen tai paikallinen viranomainen valmistelee ja/tai hyväksyy tai jotka viranomainen valmistelee kansanedustuslaitoksen tai hallituksen hyväksyttäväksi lainsäädäntömenettelyllä, ja joita lait, asetukset tai hallinnolliset määräykset edellyttävät.

Esitetty runkoverkkoasetus koskee liikennettä, joka on mainittu direktiivin 3 artiklan 2 kohdan a alakohdassa. Direktiivin soveltuminen runkoverkkoasetukseen riippuu siitä, voidaanko asetuksen katsoa vahvistavan puitteet YVA-direktiivin I tai II liitteessä lueteltujen hankkeiden lupa- tai hyväksymispäätöksille.

Puite-ehdon täyttymistä on käsitelty SOVA-lain säätämisen yhteydessä. Sen esitöiden (HE 243/2004, lain 4 §:n yksityiskohtaiset perustelut) mukaan suunnitelman tai ohjelman voidaan katsoa luovan puitteita tulevien hankkeiden lupa-, tai hyväksymispäätöksille esimerkiksi silloin, kun suunnitelma tai ohjelma on edellytys hankkeen tai hankeryhmien suunnittelun aloittamiselle. Puite-ehto voi esitöiden mukaan täytyä myös silloin, kun suunnitelmaan tai ohjelmaan tai sitä koskevaan lainsäädäntöön sisältyy velvoite ottaa suunnitelma tai ohjelma huomioon tulevien hankkeiden suunnittelussa tai, jos suunnitelma tai ohjelma sisältää kriteerejä tai reunaehtoja, jotka viranomaisen on otettava huomioon hankkeiden lupa- tai hyväksymisharkinnassa.

Ympäristöministeriö toteaa, että se tulee käynnistämään tarkastelun SOVA-asetuksen päivitystarpeista muun muassa runkoverkkoasetuksen osalta.

Muutoin ympäristöministeriö toteaa vaikutusten arvioinnin osalta, että se jää varsin yleiselle tasolle. Esimerkiksi maankäyttöön kohdistuvat vaikutukset voivat olla mm. liittymien rajoittamisen vuoksi paikallisesti hyvinkin merkittäviä. Sidosryhmien arvioitavaksi ei myöskään ole varsinaisesti esitetty vaihtoehtotarkastelua. Jatkossa olisi hyvä harkita runkoverkkomäärittelyn kytkemistä valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteyteen, jolloin konkreettiset kehittämistoimetkin olisivat jo paremmin hahmotettavissa, ja vaikutusten arvioinnissa olisi mahdollista käsitellä laajempaa kokonaisuutta.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Ympäristöneuvos

Petteri Katajisto

Tiedoksi: Erityisavustajat
Säteri, Vatiilo, Tallskog, Tarasti, Kähkölä

Asiakirjan kansilehti

Asiakirjan tunniste

VN/4378/2018-YM-6

Asiakirjan MD5 tiiviste

cd16785c119e11ea6c4cb7ccec64202b

Allekirjoitukset

Allekirjoittaja	Allekirjoituspäivämäärä	Varmenteen myöntäjä
Jussi Katajisto	2018-10-03T13:14:48	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK
Hannele Pokka	2018-10-03T14:33:12	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK